

2021-04-07

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Referens: Dnr U2020/06271

E-post: u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2020:66, *Samverkande krafter– för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk.*

Sveriges Vägledarförening är positivt till utredningen i sin helhet och till många av dess förslag. Utredningen visar ett tydligt fokus på förbättrad kvalitet i Vuxenutbildningen som helhet, men särskilt inom SFI och studie- och yrkesvägledning för nyanlända. Utredningen innehåller väldigt många förslag på förändringar på både verksamhetsnivå, huvudmannanivå samt inom ett flertal myndigheter och organisationer. Vi ser att det skulle innebära ett omfattande arbete att implementera förslagen och kräva en mycket god samverkan på framförallt lokal nivå. Det är därför viktigt att tillräckliga resurser avsätts för arbetet samt att de olika aktörernas uppdrag och roll tydliggörs för en fungerande samverkan.

Sveriges Vägledarförening har valt att yttra sig om några av utredningens förslag som är särskilt viktiga ur ett studie- och yrkesvägledningssperspektiv och som har betydelse för studie- och yrkesvägledares arbete samt för de vuxna individer som studerar inom Vuxenutbildningen.

5.11.3 Skolenheter för anordnare inom entreprenad

Juridisk utredning om vilka uppgifter Skolverket kan samla in och redovisa i den nationella statistiken gällande externa anordnare.

Sveriges Vägledarförening vill betona att tillförlitlig statistik av externa anordnare inom Vuxenutbildningen behövs för att säkerställa likvärdighet för eleverna. I utredningen lyfts behovet av denna statistik för stöd i uppföljningen på huvudmannanivå men vi vill även lyfta det behov presumtiva elever har av tillförlitlig information om externa aktörer inför sitt studie- och yrkesval. På samma sätt som elever och föräldrar inför gymnasieval tidigare haft insikt i kommunala och fristående gymnasieskolornas verksamhet genom den nationella statistiken ser vi att vuxna elever har ett minst lika stort behov av denna transparens. Elever som är ny i det svenska samhället förväntas ofta göra ett skolval innan de lärt sig om skolsystemet eller den ort de nu bor på. Studie- och yrkesvägledare ska i sitt uppdrag stå fria från särintressen och vara opartisk vilket krockar med elevens efterfrågan om underlag till sitt

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

val, ofta med frågor om studie- och yrkesvägledarens egna åsikter och uppfattningar om de externa aktörerna. För att bidra till likvärdighet för individen för en studie- och yrkesvägledning som grundas på tillförlitlig statistik och inte åsikter och rykten ser vi att den nationella statistiken även bör kunna nyttjas av elever inom Vuxenutbildningen, likt den tjänst som funnits med gymnasieskolor.

6.3 Förslag om KSA

Sveriges Vägledarförening är till stor del positiva till införande av ett kommunalt språkansvar, utifrån utredningens beskrivning av dess verksamhet, men ser flera risker i dess implementering.

KAA, det kommunala aktivitetsansvaret, som är en liknande kommunal verksamhet för en annan målgrupp, bedrivs enligt våra observationer väldigt olikvärdigt i Sverige. Hur KAA:s uppdrag uppfattas och prioriteras skiljer sig stort mellan kommuner där vissa kommuner mer har en administrativ verksamhet som endast kartlägger målgruppen medan andra kommuner lägger mycker resurser på verksamheter och stöd för målgruppen. Sveriges Vägledarförening ser en risk att KSA även kommer bedrivas olikvärdigt där stödet för individen helt påverkas av boendeort.

Kommunal handlingsplan som beskriver arbete med uppsökande verksamhet, samverkan med andra aktörer, ändamålsenliga rutiner samt uppföljning och utvärdering för att nå alla invånare i behov av SFI.

Sveriges Vägledarförening ser att en sådan handlingsplan kan riskera att endast bli en pappersbilaga istället för ett levande dokument som implementeras i vardagen.

Målgruppen för KSA är kopplade till många aktörer där vi redan idag vet att samverkan är mycket komplex och i vissa delar av landet obefintlig. Den kommunala Vuxenutbildningen, Arbetsförmedlingen, försörjningsstöd, Migrationsverket, kompletterande aktörer, Försäkringskassan, A-kassan och facket är med och drar i individen. I och med Arbetsförmedlingens förändrade uppdrag och många andra verksamheters nedskärningar har samverkan kring dessa individer enligt vår erfarenhet också dragits ner. Detta orsakar motstridiga beslut från olika aktörer. T.ex. kan Arbetsförmedlingen ta ett beslut om studier för ett deltagare utan att vara medveten om att Vuxenutbildningen precis skrivit ut personen från SFI p.g.a. bristande progression. Eller att Vuxenutbildningen gör en studieplan med en elev för vidare studier samtidigt som försörjningsstöd beslutar att eleven ska ha praktik för att få ekonomiskt bistånd. Vi ser att detta skapar en orimlig situation för studie- och yrkesvägledare som har i uppdrag att vägleda individen utifrån läroplan och skollag, inte

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

andra myndigheters uppdrag. Ska KSA ha i uppdrag att samverka och förebygga de problem som kan uppstå i denna komplexa samverkan behövs tillräckliga resurser samt tydlighet för de olika aktörernas roller och uppdrag. KSA behöver då vara den samverkanscentral som tillsammans med individen äger dennes individuella plan. Om inte KSA har den funktionen ser vi stora risker för att problem kring samverkan kommer att kvarstå eller förvärras.

SFI tidsbegränsas till fyra år från den tidpunkt eleven för första gången tagits emot i sfi, vilket dokumenteras i den individuella studieplanen som ska följa eleven vid byte av skolenhet inom skolformen.

Sveriges Vägledarförening är positiv till att SFI tidsbegränsas utifrån att det skapar en tydlighet för eleven. Sveriges Vägledarförening vill betona att bedömningen av vad som ligger till grund för en individs särskilda skäl att förlänga studierna inom SFI efter fyra år måste ske på ett jämlikt sätt i landet. Under de fyra år från att eleven först mottagits inom SFI för första gången måste arbete, föräldraledighet, sjukskrivning m.m. vara självklara rättigheter som inte ska påverka möjligheten att studera klart SFI.

Genom erfarenhet av att arbeta med elever inom SFI vill vi särskilt uppmärksamma den grupp elever som har inlärningssvårigheter och som av den anledningen kan ha svårt att läsa klart SFI D inom fyra år. Vår erfarenhet är att nyanlända vuxna sällan utreds för utvecklingsstörning eller andra funktionsnedsättningar vilket gör att det inte finns diagnoser eller utredningar till stöd vid beslut om individens särskilda skäl. Denna grupp behöver särskilt uppmärksammas vid beslut om förlängning av SFI.

Sveriges Vägledarförening ställer sig frågande till hur överlämning av individuell studieplan ska gå till vid byte av skolenhet och huvudman. Vår erfarenheter att elever ofta flyttar mellan kommuner sina första år i Sverige och det kan vara svårt att säkerställa att information överförs korrekt. Det finns ingen nationell databas för kursregistrering eller individuella studieplaner. Ska det vara den mottagande kommunen som ansvarar för att få tag i individuella studieplaner och information om när individen först påbörjade SFI kommer sådan verksamhet vara väldigt resurskrävande och det finns många frågetecken som behöver förtydligas om GDPR, vad som sker vid flytta mellan flera kommuner m.m.

Inom den kommunala Vuxenutbildningen, och framförallt i små kommuner, är studie- och yrkesvägledaren en central person i verksamheten som ofta blir ålagd att göra arbetsuppgifter utanför det studie- och yrkesvägledande uppdraget. Vi ser en risk i att administration och detektivarbete som kopplas till ovan nämnda överlämning åläggs studie- och yrkesvägledare vilket ger mindre resurser till den vägledande verksamheten.

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

Under de fyra åren ska nogsamt väljas de insatser som tydligt gynnar elevens möjligheter att nå målen i sfi-kurs D.

Sveriges Vägledarförening ställer sig positiv till detta förslag men vill även här betona den komplexa samverkan som krävs när flera aktörer ska besluta om insatser för en individ. Ska KSA och den kommunala Vuxenutbildningen ha i uppdrag att nogsamt välja insatser som tydligt gynnar individens möjlighet att nå målen i SFI D ställs detta uppdrag mot andra aktörers uppdrag att så snart som möjlig få ut individen i egen försörjning som beslutar om andra instans för att nå det målet. Vi har observerat en skiftning i politiska diskussionen kring Vuxenutbildningens syfte där kompetensförsörjning och individens snabba väg till egen försörjning ibland tycks lyftas över läroplanen och syftet att individens ska utveckla sin kunskap, bli en god samhällsmedborgare och förberedas inför framtida studier.

7.4 Utredningens förslag och bedömningar om studie- och yrkesvägledning och individuell studieplan

En obligatorisk kartläggning införs med syfte att gynna genomströmningen i sfi och

den individuella studieplanen för elever i sfi ska innehålla en individuell progressionsplanering som ska vara en pedagogisk dokumentation

Sveriges Vägledarförening är positiv till en obligatorisk kartläggning och tydligare arbete med den individuella studieplanen för nyanlända elever. För att få en bra start och känna meningsfullhet i studierna ser vi ett stort behov av sammanhållen kartläggning och planering för den enskilda individen. Idag är studie- och yrkesvägledning ofta organiserad centralt i större kommuner där studie- och yrkesvägledare på ett Vägledningscentrum och lärare på skolan inte mötts för att samplanera i särskilt stor utsträckning. Sveriges Vägledarförening vill därför betona att förslaget kräver ökade resurser för att utveckla samarbete mellan centralt organiserad studie- och yrkesvägledning och lärare. Tillsammans kan studie- och yrkesvägledare och lärare bidra till en bra start i studierna för eleven samt en meningsfull studietid mot elevens framtida mål.

Sveriges Vägledarförening vill även lyfta att behovet av kontinuerlig studie- och yrkesvägledning kan öka när lärarna börjar arbeta med kontinuerlig progressionsplanering och elevens ska bli mer medveten om sitt nästa steg framåt. Detta behov behöver då mötas med ökad tillgång till studie- och yrkesvägledning.

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se

8.1 Förslag om fastställd kurstid och verksamhetspoäng i sfi

Sveriges Vägledarförening är positiv till förslaget i sin helhet. Vi ser att elever har behov att mer tydlighet kring SFI-studiernas omfattning för att känna meningsfullhet i vardagen. Genom att kunna planera för kursslut och antal verksamhetspoäng kan elevens ansvar och förväntade engagemang lyftas på ett sådant sätt att eleven får tydligare delmål att arbeta mot.

11.8.2 Vetenskapsrådet ska utlysa medel till en forskarskola

Sveriges Vägledarförening vill lyfta att frågor kopplade till studie- och yrkesvägledande verksamhet inom Vuxenutbildningen också bör ingå i en sådan forskarskola. Vi ser en stor brist på forskning av studie- och yrkesvägledning inom Vuxenutbildningen, och forskning kring vägledning överlag. Bristen på disputerade studie- och yrkesvägledare har lyfts av utredningen SOU 2019:4 som ett av huvudskälen till att antalet platser på studie- och yrkesvägledarprogrammet inte kan utökas trots ett stort behov och efterfrågan. Genom att inkludera studie- och yrkesvägledning i den forskarskola som utredningen föreslår öppnas möjligheter för mer forskning kopplad till studie- och yrkesvägledande verksamhet för vuxna samt öka attraktiviteten att erbjuda studie- och yrkesvägledare doktorandtjänster inom pedagogik.

För Sveriges Vägledarförening
Hanna Grinde

Epost: info@vagledarforeningen.se

Sveriges Vägledarförening

Sveriges Vägledarförening (SVF) verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Föreningen organiserar alla med intresse av studie- och yrkesvägledning.

Som medlem ansluter du dig till föreningens målsättning.

www.vagledarforeningen.se